

REMISSYTTRANDE FRÅN LSU - SVERIGES UNGDOMSORGANISATIONER GÄLLANDE DS2018:18

”Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige”

LSU är en paraplyorganisation som samlar 83 av Sveriges barn- och ungdomsorganisationer. Våra medlemmar är mötesplatser för unga människor som vill bidra till en bättre, rättvisare värld och som alla ställer sig bakom och bygger på demokratins idéer och mänskliga rättigheter. I våra medlemsorganisationer finns barn och unga av olika religioner, etniciteter, könsuttryck och könsidentiteter, men varierande funktionshinder och sexuell läggning. Vi har en vision om att alla unga ska vara organiserade i demokratiska organisationer – och därför är det också viktigt att vi har mötesplatser som är trygga och välutvecklade för att kämpa för normkritiska inkluderande rum.

LSU välkomnar utredningen om statligt stöd till trossamfunden och menar att utredningen är av otroligt stor betydelse. Dess förslag ger redan stora konsekvenser. Dessa konsekvenser kan vara både önskvärda och på olika vis orsaka skada – ibland samtidigt – vilket beslutsfattaren bör vara införstådd i. Vi ser också att det är viktigt att alla de angränsande utredningar som sker, och har skett i närtid faktiskt får gås igenom tillsammans då det lätt kan bli snårigt med för olika slutsatser och förhållningssätt för samma aktörer.

LSU delar utredningens bedömning att det råder en ojämlikhet mellan trossamfunden och är glad att Svenska kyrkans särställning lyfts upp och synliggörs, samt hur dagens bidrag och kommande bidrag påverkar möjligheten och rätten att utöva sin religion. Beskrivningen av stödets betydelse för trossamfunden beskrivs som stor men vi tycker att utredaren kunde gått längre i sin beskrivning av nyttan för samhället i stort. Trossamfunden utgör en väldigt viktig del av samhället i stort, de människor som lever, växer och verkar genom sina samfundsverksamheter tar med sig sina erfarenheter vart än de går i samhället och där gör de skillnad. Därför är det också viktigt att samfunden är en god och öppen samtalsmiljö som präglas av en nyfikenhet på den andre, att det finns en fungerande omtanke om varandra och att samfunden tar de existentiella förtroenden de får och förvaltar dessa väl. Utöver detta bör alla samfund ges möjlighet bygga upp en verksamhet att stötta och möta sina bekännanden i existentiella kriser. Detta bland annat för att kunna möta medlemmar i hela landet vid en kris och inte nödvändighetsvis enbart de som finns i närområdet. Arbetet bör troligtvis ske genom samverkan och erfarenhetsutbyte, till exempel genom nätverk hos myndigheten.

LSU ser att det är gott att stödet möjliggör en mer jämlik möjlighet att bedriva religiös verksamhet och därför att det är oerhört angeläget att det statliga stödet inte minskar eller avvecklas.

LSU delar även utredningens bedömning om att religionsfriheten ska ses som det huvudsakliga motivet för staten att stödja trossamfunden. Vi ställer oss också bakom hela den sammanfattande text som beskriver varför staten ska ge stöd till trossamfunden:

“Staten är förpliktad att förhålla sig neutral till olika trossamfund. Genom att fördela ett stöd till trossamfunden och erbjuda en kostnadsfri hjälp med att ta in medlemsavgifter försäkras sig staten om att inget trossamfund ges en i förhållande till staten särskilt fördelaktig ställning i samhället. Därmed får alla trossamfund likartade förutsättningar för sin religiösa verksamhet och alla individer ges relativt sett samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion och åtnjuta sin religionsfrihet.

Vidare framgår det av de internationella konventioner som Sverige anslutit sig till att staten ska främja tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Ett ytterligare stödmotiv är den samhällsnytta som trossamfundens verksamhet ger. Trossamfunden fyller en viktig funktion för många människors välbefinnande, bl.a. genom att möta människors existentiella behov. Det gäller i synnerhet vid särskilda tillfällen i livet såsom vigslar och begravningar, men också vid kriser och olyckor.

Trossamfunden bidrar även till samhällsnyttan genom sina kulturella och sociala verksamheter. I sin verksamhet kan trossamfunden också stimulera den demokratiska delaktigheten, stärka demokratiska värderingar och motverka antidemokratiska tendenser. Genom att staten ger ett stöd till trossamfunden får också staten bättre förutsättningar att föra dialog och samråd med trossamfunden och nå fram till människor som är engagerade inom dem.”

LSU stöttar det nya förslaget på målsättning för stödet och tycker att det är klokt att tydligt poängtera att det syftar till aktiv aktivitet och långsiktighet. Inom ramen för

Långsiktighet ser vi det som självklart att samfunden ges möjlighet att också bygga upp långsiktiga strukturer för hur de hanterar olika utmaningar de kan hamna i. Detta vill vi särskilt poängtera då det finns en rädsla att det kan komma att tolkas stå i strid med andra delar av utredningens förslag.

LSU tycker att det är klokt att målsättningen förtydligas så att den speglar avsikten med bidraget men vill uttrycka viss oro att målsättningen fortfarande kan tolkas väldigt olika. Därför är det viktigt att som utredningen lyfter fram att ärenden som rör stöd hanteras av SST som kan hålla hög kvalitet och samlad expertis inom området.

Gällande nivåerna på organisationsbidrag och andra bidragsformer så tycker LSU att organisationsstödet är det viktigaste stödet som trots sina uppföljningsutmaningar inte bör minska till förmån för verksamhet- och projektbidrag.

Organisationsbidraget är ett ansvarsfullt bidrag att hantera, men detta ansvaret tror vi att samfunden kan hantera väl. Vi tror att samfunden kan ta ansvar att rikta stödet internt så att det stöttar där det är mest angeläget.

Utredningen presenterar att flera samfund har lyft behov av resurser för att utveckla sitt demokratiska arbete. Detta tycker vi är viktigt att lyssna på och bejaka. Dessa förslag är väldigt bra.

Vi ser också utredningen peka på andra behov, så som bristfälliga kunskaper i svenska språket. LSU ställer sig något frågande till om utredningen menar att det måste till särskilda medel just för samfunden till detta. Vi vill inte riskera att staten på förhand öronmärker dessa satsningar från andra medel som var tänkta till samfundens grundläggande uppdrag. Vi ser att det finns flera andra bidrag att söka och att folkbildningen till exempel fått extra resurser till språk och samhällskunskap. Dessa medel tror vi med fördel ska brukas av studieförbunden och samfunden i samverkan, och eventuellt mellan ytterligare olika aktörer. Ett samfund eller en församling bör rimligen kunna söka medel från alla de olika bidragspotter som finns för civilsamhället och bedömas enligt dess kriterier. En farhåga som dyker upp är om samfundens stöd kan uppfattas som att det skulle begränsas till att de bara kan söka de medel som fördelas öronmärkt för dem via SST.

I övrigt är vi glada att se utredningens förslag att samfunden ska kunna arbeta mer med internutbildning och att öka kompetensen i demokratifrågor.

LSU är mycket positiva till det utökade stödet för utbildningsverksamhet, både konfessionell och icke-konfessionell. Detta tror vi kommer få långtgående positiva

effekter. Vi vill särskilt lyfta fram att det kan stärka unga som vill hitta en väg in i uppdrag i ett samfund. LSU ser behov av en ökad bredd av utbildningar i Sverige för konfessionella tjänster och uppdrag.

LSU ställer sig mycket positiva till den nya trossamfundsdefinitionen då den är öppnare och mindre (lutherskt-)normativt och vi delar bedömningen att det nya förslaget är välförankrat både hos trossamfund och hos allmänheten. Förslaget om att tillsätta en utredning för att se över om livsåskådningssällskap ser vi också positivt på.

Utredningens förslag på formella villkor för stöd tycker LSU är bra. De organisatoriska kraven ger en stabilitet som vi tror skapar en trygghet och kan bidra till organisatorisk stabilitet. Detta tror vi även förenklar för fler människor att engagera sig.

Precis som utredaren beskriver är frågor om barnets rättigheter och barnets bästa komplexa men vi bedömer att utredaren har gjort rimliga bedömningar. På samma vis delar LSU utredarens beskrivning av att det är en grundläggande värdering i ett demokratiskt samhälle är att diskriminering eller kränkningar av personer på grund av bl.a. kön, religion och sexuell läggning inte kan tolereras. Vi delar också uppfattningen att om ett trossamfund inte skulle respektera principen om alla människors lika värde bör det därför som regel inte vara stödberättigat. Och vi är glada att utredaren samtidigt belyser och poängterar hur Europakonventionen skyddar...

“trossamfundens autonomi och inre liv och ett trossamfund bör, i enlighet med sin religiösa lära, bl.a. fritt få välja vilka personer som ska företräda den religiösa kärnverksamheten, såsom religiösa ledare och lärare, även om detta innebär en särbehandling som grundas på t.ex. kön eller sexuell läggning. Även diskrimineringslagen (2008:567) får anses medge viss särbehandling när det gäller sådana religiösa företrädare.”

LSU tycker överlag att utredningen sammanfattar väl hur orimlig och odemokratisk diskriminering är oförenlig med statsbidrag och i stort delar vi utredningens förslag men vi ser trots detta problem med hur det kan tolkas och tillämpas i akuta situationer. Faktum är att i alla exkluderingsgrunderna finns fortfarande ett stort problem som vi vill lyfta fram.

“Enligt utredningens förslag får stöd inte lämnas om trossamfundet eller någon av dess församlingar eller företrädare agerar på sådant sätt som

anges i någon av exkluderingsgrunderna. Det ska inte enbart handla om legala företrädare, utan även personer som på andra sätt får anses företräda trossamfundet gentemot de betjänade eller allmänheten, såsom formellt utsedda eller anställda religiösa ledare, lärare etc. Ansvar för företrädares ageranden ska endast aktualiseras när företrädaren agerar inom ramen för trossamfundets eller en av dess församlingars verksamhet. Ett trossamfund samt dess församlingar har även ett stort ansvar för föreläsare etc. som bjuds in. Om ett trossamfund eller en församling bjuder in en föreläsare som exempelvis förespråkat hat mot vissa grupper innebär det att föreläsaren och dess åsikter ges legitimitet. Att ge stöd till ett sådant trossamfund eller en sådan församling är oförenligt med målsättningen om att stödet ska bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. “

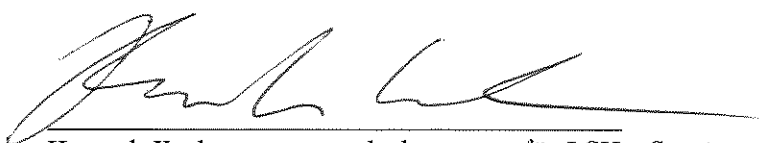
Problemet är att det fortfarande inte är tydligt hur samfundets samlade roll är vid händelser inom samfundet som kan uppfattas som tillexempel diskriminerande. I utredningens beskrivning är det tydligt att det gäller alla typer av representanter. En del trossamfund skulle hävda att alla medlemmar är någon form av representant för samfundet med den breda bemärkelse som utredaren beskriver i sitt försök att fånga in helheten. Utredaren lyfter exemplet att det kan ske diskriminering om ett trossamfund vägrar någon tillträde till en offentlig gudstjänst på grund av sexuell läggning. LSU tycker att det är odemokratiskt och att det strider mot bidragets syfte att det sker denna form av diskriminering men menar att denna händelse inte rakt av kan innebära ett indraget stöd utan att det först måste tydliggöras om och hur trossamfundet i stort hanterat situationen. En enskild företrädare bör inte kunna skada ett helt trossamfund på ett så drastiskt vis om trossamfundet i övrigt vidtar lämpliga åtgärder för att förhindra diskriminering. Frågor om organisationens självkontroll kontra hur kontrollen ser ut utifrån behöver ge större utrymme för trossamfundet att agera och åtgärda problem. Snarare ser vi att det är den förmågan och viljan att agera som bör väga tyngst i den externa kontrollen av samfundet.

LSU tycker att det är viktigt att poängtera att uppmaning till lagbrott som syftar till att bevara eller återupprätta demokratiska värden fortsatt behöver vara undantagna, likt utredaren nämner. Vi ser att trossamfund ofta genom historien behövt agera försvarare av människor som förvägrats sina rättigheter, detta får inte innebära att trossamfundet mister sin rätt till stöd. Tyvärr tror vi att detta är något som civilsamhället, inklusive trossamfund behöver fortsätta med även framöver. Vi är också oroade över att kraven på att inte exempelvis ta in företrädare med

odemokratiska värderingar ska slå över till att det blir svårt att diskutera hur demokratiska organisationer ska kunna arbeta med odemokratiska värderingar. Om en församling behöver fördjupa sin kunskap inom ett odemokratiskt arbete för att stärka det demokratiska arbetet så måste detta gå att göra.

LSU medger de brister som finns i nuvarande regelverk där det saknas bestämmelser om såväl återkallelse av stödberättigande för statsbidrag, som återkrav av statsbidrag med anledning av att ett trossamfund inte längre uppfyller villkoren för stödberättigande. I lagen om trossamfund finns återkallelsebestämmelse för den statliga avgiftshjälpen, men det anges inte under vilka förutsättningar hjälpen får återkallas, vilket är synnerligen otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. LSU delar därför utredningens förslag om att för tydlighet införa detta på ett transparent och demokratiskt vis. Vi tror, som det är beskrivet i utredningen, att det är viktigt att undantag kan göras vid mindre och tillfälliga frånsteg från trossamfundet, återkallade medel är sällan svaret för hur ett samfund ska kunna lösa sina interna problem. Vi tror också att det är viktigt att samfundet kan avveckla eventuella projekt och anställningar på ett ansvarsfullt vis med respekt för arbetsrättsliga processer. Där vill LSU vara tydliga med att det är viktigt att myndigheten följer de principer som finns mellan det offentliga och civilsamhället och för en god dialog med möjlighet till lösningar som bygger på långsiktighet. Vi tror att myndigheten behöver ha en nära relation till civilsamhället, med ömsesidig respekt för dess olika roller, där en gemensam strävan bör vara att försöka förstärka starka och positiva krafter som verkar för statens syfte och målsättning med stödet riktat till trossamfund.

LSU vill särskilt lyfta fram utredningsförslag om hur ärenden som rör stödberättigande ska prövas av Myndigheten för stöd till trossamfund. Detta tycker vi är ett mycket bra förslag och vi delar utredningens bedömning av att det innebär ett välkomnat skydd mot politiskt styrda beslut och välkomnar att det kan innebära att besluten kan bli föremål för fullständig prövning i allmän förvaltningsdomstol.

Hannah Kroksson, generalsekreterare för LSU – Sveriges ungdomsorganisationer
Stockholm, 2018-08-31